

Inhoudsopgave

1	Politiek en politieke wetenschap	17
1.1	Politiek	17
1.2	Variaties in politiek	19
1.2.1	Politiek en territorium	20
1.2.2	De verschuivende culturele grenzen van de politiek	21
1.2.3	De vormen en structuren van de politiek	23
1.3	Politieke wetenschap	26
1.4	De instrumenten van de politieke wetenschap	34
1.4.1	Concepten	34
1.4.2	Modellen	36
1.4.3	Theorieën	39
2	Staat en macht	43
2.1	Wat is macht?	43
2.2	Hoe macht meten?	48
2.3	De macht van de staat	54
2.4	De grondwet	58
2.5	De legitimiteit van de staat	61
2.6	De staat als contract	65
3	Breuklijnen en ideologieën	73
3.1	Tegenstellingen en breuklijnen	73
3.2	Nieuwe tegenstellingen?	78
3.3	Ideologieën	85
3.3.1	Het begrip ideologie	85
3.3.2	Liberalisme	87
3.3.3	Conservatisme	93
3.3.4	Socialisme	96
3.3.5	Christendemocratie	98
3.3.6	Nationalisme	101
3.3.7	Fascisme	103
3.3.8	Feminisme	104

	3.3.9	Multiculturalisme	108
	3.3.10	Ecologisme	110
	3.3.11	Extreemrechts populisme	112
4		Democratie en politieke vertegenwoordiging	121
4.1		Democratie: een omstreden begrip	121
4.2		Argumenten voor en tegen democratie	128
4.3		Vertegenwoordigende democratie	133
4.4		Variaties in vertegenwoordigende democratie	137
	4.4.1	Delegatie, vertrouwen of partijpolitiek mandaat	138
	4.4.2	Territoriale of inhoudelijke vertegenwoordiging	142
	4.4.3	Vertegenwoordiging en afspiegeling	143
5		Politieke participatie en sociale bewegingen	155
5.1		Deelname aan de politiek	155
	5.1.1	Wat is participatie?	155
	5.1.2	Ongelijke participatie	159
	5.1.3	Dalende participatie?	163
5.2		Sociale bewegingen en pressiegroepen	164
	5.2.1	De rol van pressiegroepen	165
	5.2.2	Meer recente ontwikkelingen	167
	5.2.3	Democratische gevolgen van participatie	168
5.3		Politieke cultuur	170
5.4		Participatie en sociaal kapitaal	174
	5.4.1	Wat is sociaal kapitaal?	174
	5.4.2	Het gewicht van het verleden: path-dependency	176
	5.4.3	Kritische burgers	178
6		Politieke partijen en partijsystemen	185
6.1		Politieke partijen in de hoofdrol	185
6.2		Historische typologieën	188
	6.2.1	Kaderpartijen en massapartijen	188
	6.2.2	De volkspartij of catch-all party	193
	6.2.3	De moderne kaderpartij of kartelpartij	196
6.3		Andere typologieën	198
	6.3.1	Classificatie op basis van organisatie	198
	6.3.2	Classificatie op basis van ideologie	201
	6.3.3	Classificatie op basis van strategie	204
6.4		Partijsystemen	206

7	Kiessystemen en stemgedrag	215
7.1	Het belang van verkiezingen	215
7.2	Stemrecht en opkomst	217
7.3	De verkiezingstechnieken	223
	7.3.1 Kiessystemen met relatieve meerderheid	224
	7.3.1.1 Uninominaal: first past the post	224
	7.3.1.2 Plurinominaal: the winner takes it all	226
	7.3.1.3 Kiessystemen met absolute meerderheid	227
	7.3.2 Proportionele kiessystemen	229
7.4	Welke kandidaten zijn gekozen?	234
7.5	Gevolgen van kiessystemen	235
7.6	Stemgedrag	242
8	Parlement en regering	253
8.1	Montesquieu en de scheiding der machten	253
8.2	De organisatie van het parlement	256
	8.2.1 De kamers van het parlement	256
	8.2.2 Suborganisaties in het parlement	260
8.3	De functies van het parlement	262
	8.3.1 Representatie	262
	8.3.2 Wetgevende functie	264
	8.3.3 Deliberatieve functie	266
	8.3.4 Controlefunctie	267
8.4	Parlementaire en presidentiële regimes	268
8.5	De vorming van een (coalitie)regering	271
8.6	Het staatshoofd	273
8.7	De regering	275
9	Bestuur en beleid	283
9.1	Politiek en beleid	283
9.2	De beleidscyclus	285
	9.2.1 Agendavorming	286
	9.2.2 Beleidsvoorbereiding	291
	9.2.3 Besluitvorming	294
	9.2.3.1 Welke beslissingen?	295
	9.2.3.2 Hoe beslissen?	297
	9.2.3.3 Beleidsinstrumenten	301
	9.2.4 Beleidsuitvoering	303
	9.2.5 Beleidsevaluatie	304

9.3	Stijlen van bestuur	305
9.4	Politiek en economisch beleid	313
10	Administratie en justitie	321
10.1	De administratie	321
10.1.1	De bureaucratie	321
10.1.2	De taakverdeling in de administratie	323
10.1.3	New public management	325
10.1.4	Controle over de administratie	326
10.2	Justitie	329
10.3	Het leger	338
10.4	De politie	341
11	Federalisme en decentralisatie	345
11.1	Staatsvorming en staatshervorming	345
11.2	Federatie en confederatie	348
11.3	Pro of contra de centrale staat?	352
11.4	De instituties van een federale staat	354
11.4.1	De verdeling van de bevoegdheden	354
11.4.2	Exclusieve of overlappende bevoegdheden	356
11.4.3	Symmetrie en asymmetrie	358
11.4.4	Functionele of jurisdictionele bevoegdheidsverdeling	360
11.4.5	Een tweede kamer	360
11.4.6	Belangenconflicten en overleg	361
11.4.7	Bevoegdheidsconflicten	363
11.4.8	Financiering en herverdeling	364
11.5	Lokale besturen	366
12	Internationale politiek	371
12.1	Internationale politiek en globalisering	371
12.2	Anarchie en internationale orde	376
12.3	Theorieën over internationale betrekkingen	379
12.3.1	Het idealisme	379
12.3.2	De realistische benadering	386
12.4	De Verenigde Naties	393
13	De Europese Unie	403
13.1	De geschiedenis van de Europese Unie	403
13.2	De instellingen en de werking van de Europese Unie	410

13.2.1	De Europese Raad	410
13.2.2	De Europese Commissie	411
13.2.3	De Ministerraad	413
13.2.4	Het Europees Parlement	414
13.2.5	Het Europees Hof van Justitie	415
13.2.6	De Europese wetgeving	416
13.3	De Europese Unie en de politieke wetenschap	418
13.3.1	Multi-level governance	418
13.3.2	De Europese Unie als consensusdemocratie	421
13.3.3	Democratie en participatie	423
14	Democratie in beweging	431
14.1	Democratic backsliding	433
14.2	De kwaliteit van de democratie	436
14.3	Voorbij de nationale staat	441
	Over de auteurs	447
	Trefwoordenregister	451